

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

DISSERTATIO JURIDICA
INAUGURALIS
DE
NATURALI ET LEGITIMA SUI
IPSIUS DEFENSIONE.

QUAM,
ANNUENTE DEO TER. OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. JOANNIS VANDEN HONERT, T. H. FILII,

S. S. THEOLOGICÆ DOCTORIS, EJUSDEMQUE FACULTATIS, NEC NON
HISTOR. ECCLES. IN ACAD. LUGD. BAT. PROFESSORIS ORDI-
NARIJ, ECCLESIAEQUE LEIDENSIS PASTORIS :

NEC NON

*Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu,
& Nobilissimæ FACULTATIS JURIDICÆ Decreto.*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis
rite ac legitime consequendis,

Eruditorum examini submittit

HENRICUS VAN STRAALEN, JUNIOR.

Enchusa-Westfrisius.

Ad diem 6. Julii 1744 hora locoque solitis.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud BERNHARDUM JONGELYN, 1744.

V I R I S

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, GRAVISSIMIS.

D. HENRICO VAN STRAALEN,

COLLEGI SCABINORUM URBIS ENCHUSANÆ H.
T. PRESIDI JUSTISSIMO ETC. PARENTI SUO OPTI-
TIMO, CARISSIMO, OMNI FILIALI AMORE AC
REVERENTIA, AD ULTIMUM USQUE VITÆ HA-
LITUM, PROSEQUENDO, DILIGENDO.

D. FRANCISCO VAN STRAALEN,

CIVITATIS ENCHUSANÆ SENATORI ET EXSCA-
BINO SPECTATISSIMO, SOCIETATISQUE INDIE
ORIENTALIS MODERATORI SAGACISSIMO, PA-
TRUO SUO DILECTISSIMO, NUNQUAM NON VE-
NERANDO.

A 12

D. JO

D. JOANNI DIBBETZ,

LEGATO EXERCITUS FOEDERATI BELGII, NEC
NON DUCI COHORTIS PEDESTRIS STRENUISSI-
MO FORTISSIMO, VULGO (*LIEUTENANT GENE-
RAAL EN COLONEL*) UT ET PRÆFECTI URBIS SLU-
SANÆ, QUÆ IN FLANDRIA EST, LEGATO VIGI-
LANTISSIMO, AVUNCULO SUO HONORANDO,
ET EA, QUA PAR EST, REVERENTIA, SEMPER Æ-
STIMANDO.

D. JOANNI RIS,

URBIS ENCHUSANÆ EXSCABINO PRUDENTISSI-
MO AVUNCULO SUO MAGNO HONORANDO,
OMNI PIETATIS OBSERVATIONE VENERANDO,

UT ET

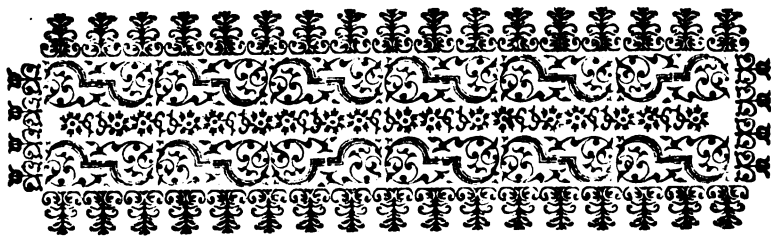
CONSANGUINEIS FAUTORIBUS PRÆCEPTORI-
BUS ATQUE AMICIS.

*Hanc suam Dissertationem, se-
que ipsum in debita pietatis,
cultus & honoris Symbolum,
ea, qua par est, reverentia.*

D. D. D.

HENRICUS VAN STRAALEN.
AUCTOR.

DIS-

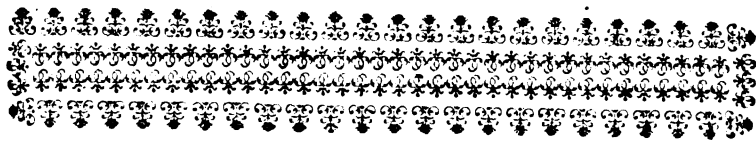
PROEMIUM.

Laudabile atque præclarum est nostræ
 academiæ institutum, ut, qui emenso
 studiorum suorum cursu, titulo Ju-
 ris Utriusque Doctoris decorari cupiunt,
 antequam illum adipiscuntur, specimen aliquod
 suæ eruditionis exhibeant, nam nemo debet af-
 fectare id, in quo intelligit vel intelligere de-
 bet imperitiam suam ut Gajus Jurisconsultus
 in Lege 8. §. 1. D. ad Leg. Aquil. mo-
 net, quod cum mihi quoque incumberet, &
 morem istum antiquissimum omnibus esse obser-
 vandum viderem, deliberanti, atque amplis-
 simum vastissimumque Juris campum perlu-
 stranti, variæ quidem materiæ mihi in mentem
 veniebant, sed quamnam defenderem & ede-
 rem, sæpissime fui sollicitus, ita ut tandem post
 mul-

*multas deliberationes , de naturali & Legiti-
ma sui ipsius defensione agere constituerim :
Quamquam non ignorarem illam Materiam
jam dudum ab eruditissimis viris fuisse per-
tractatam & tam clare expositam , ut ne-
mo vix illi quippiam addere possit ; tamen
illam potissimum elegi , cum ob ejus uti-
litatem , tum ob plurimas quæstiones in hac ma-
teria Occurrentes , quas pro tenui ingenii mo-
dulo paucis pertractavi , & ad obtinendos sum-
mos in utroque jure honores eruditorum exa-
mini submissi. Tuum itaque erit B. L. errata ,
omissa , minus recte posita , cæteraque defici-
entia , pro solita tua humanitate ac benevolen-
tia corrigere , supplere , in ordinem redigere ,
cæteraque benignius accipere ; memor itaque esto
C. L. Justiniani Imp. sententiæ , omnium ha-
bere memoriam , & penitus in nullo peccare ,
divinitatis magis quam mortalitatis esse secun-
dum Leg. 2. §. 14. Cod. de Vet. Jur Enucle-
ando. Et ideo Tu.*

*Sis lector facilis juvenique ignosce libenter ,
hoc tirocinio , si minus apta legis.*

D I S-

DISSERTATIO JURIDICA
 INAUGURALIS,
 DE
 NATURALI ET LEGITIMA SUI
 IPSIUS DEFENSIONE.

S. I.

NON ineleganter neque invenuste olim Cicero *Lib. 2. de off. cap. 2. in fine dixit.* quod omnis, quæ a ratione suscipitur de aliqua re, institutio, a definitione debet proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputetur. Ideo & mihi, de *naturali & legitima sui ipsius defensione*, per modum dissertationis, acturo, non abs re visum fuit, ab ipsius rei definitione ordiri.

DEFENSIO autem est *instantis imminentisve offensionis propulsatio*: sed *legitima defensio vel inculpata*
 Tu-

Tutela quæ sit, in Specie definiri nequit, nisi ex ipsius belli circumstantiis, hoc est, ex persona vim vel injuriam inferente; ex persona defendente; ex causa belli; ex re controversa; ex loco; ex tempore, & cæteris hujusmodi argumentis. Ut autem ordine mea dissertatio procedat, videamus 1°. unde suam originem habeat sui ipsius Defensio. 2°. an tam Jure divino quam naturali & civili sit licita. & postea, qua ratione illa sit temperanda, & quousque recte possimus progredi, ut hæc materia etiam recte cognoscatur.

§. I I.

His itaque præmissis, primum de origine sui ipsius Defensionis est agendum; hanc autem ipsa natura nos docuisse statuo; Marcus Tullius Cicero, tum *Lib. 3. de finib. cap. 5.* tum aliis in locis, erudite dicit, esse quædam prima naturæ, quædam consequentia. Prima autem vocat ea, quæ simulatque animal natum est, ipsum sibi conciliatur & commendat ad se conservandum, & ad suum statum, & ad ea, quæ conservantia sunt ejus status, diligenda, alienatur ab interitu, iisque rebus quæ interitum afferre videantur. Inter hæc prima naturæ nihil est quod defensionis repugnat, nam scopus defensionis, nempe vitæ membrorumque conservatio, & rerum ad vitam utilium retentio & acquisitio illis primis naturæ maxime convenit. Et vi ad eam rem, si opus sit, uti, nihil habet a primis naturæ dissentaneum, cum ideo animantibus singulis vires sunt a natura datæ, ut sibi tuendis juvandisque sufficiant. Sic elephas se defendit proboscide, taurus cornibus, equus pedibus, canis dentibus. Et sic
cæ.

cætera animalia iis se membris tueri conantur, quæ maxime ad conservationem & defensionem vitæ ipsis a natura largita esse instinctus naturalis testatur. huc autem pertinet illud Xenophontis in Cyropæd. Lib. II. pag. 140. Edit. Oxon. A^o. 1727. τὰλλα ζῶα ἐπιστάται τινὰ μάχην ἕκαστα, εἰδὲ παρ' ἐνὸς ἄλλῃ μαθόντα ἢ ὧσα τῆς φύσεως. omnia animantium genera pugnam norunt aliam quam, quam non aliunde, quam a natura didicerunt. vid. Hug. Grotium Lib. 1. de Jure B. P. cap. 2. Horat. Lib. 2. Sat. 1. vers. 52. dixit

*Dente lupus, cornu taurus petit: unde, nisi intus
Monstratum?*

quibus adde Propertium Lib. 2. Eleg. IV. vers. 19. sic modulantem

*Non solum taurus ferit uncis cornibus hostem,
Verum etiam instanti læsa repugnat ovis.*

Et Seneca Epist. 121. ait, *primum sibi ipsi conciliatur animal. --- --- Nullum animal ad vitam prodit sine metu mortis. --- --- Simul etiam conciliatur salutis suæ, quidquid & quæ juvant, petit, læsura formidat.* Et Galenus, de usu partium primo, sic sese exprimit, *videmus animantium quodque eo ad sui salutem uti, quo maxime valet. Nam & vitulus, nondum enatis cornibus, ea parte minatur, & equulus, nondum firmatis unguibus, calcitratur, & cattulus, dentibus nondum robustis, morsitat.* Et ideo eleganter Cicero in oratione pro Milone, cap. 4. dixit,

B

it,

xit, *Est hæc non scripta, sed nata Lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus, ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, ut si vita nostra in aliquas insidias, si in vim, si in tela, aut latronum, aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esse expediendæ salutis.* Sic arma naturalia hominis sunt brachia, manus, ungues. Et ideo recte Galenus l. c. ait, *hominem esse animal ad pacem, & bellum natum, cui arma agnata quidem non sunt, sed aptæ armis parandis ac tractandis manus, quibus etiam pro armis uti sponte sua, nec aliunde, id edoctos infantes videmus.* Ergo quæsitæ defensionis origine eam reperimus in ipso jure naturæ. Vid Anacreon, ode 2. & Joseph de bello Judaico Lib. 3. cap. 25. Aul. Gell. Lib. 12. Noct. attic. cap. 5. & alios. Sed quæro, cur tamen Juri Gentium Florentinus adscribat defensionem in Leg. 3. D. de just. & Jur; cum & belluis ea sit communis, ut vidimus. quidam respondent, jus gentium improprie appellari naturale. Sed hæc sententia non videtur admittenda, quia in eadem lege utrumque jus distincte definitur. Alii existimant exempla Legis 2. 3. 4. 5. promiscue pertinere vel ad jus Naturale vel ad jus Gentium, Sed hæc subsistere nequeunt. Placet autem mihi sententia veterum qui vim & injuriam acceperunt pro vim injustam vid Ampliss. Presid. van Byunkersboek, Lib. 5. obs. cap. 2.

§. III.

Origine sui ipsius defensionis in ipsa natura reperta, videamus an illa recte institui possit. cum autem natura

tura cognationem quandam inter omnes homines constituit, eosque invicem diligendos & beneficiis afficiendos vult, nec alterum alteri insidiari permittit (*Leg. 7. in fine D. de Serf. export. Leg. 6. D. de Appell. Leg. 39. de Negot. Gest.*) consequens est cuilibet licitum esse insidianti seu aggressori non modo resistere, sed etiam vim vi repellendo, si aliter fieri non possit, eum interficere, *Leg. 3. ff. de Inst. Et Jur. Leg. 4. in pr. Leg. 5. pr. Leg. 43. §. 3. D. ad Leg. aquil. Leg. 1. 2. 3. Cod. ad Leg. Cornel. de Sicar. Leg. 1. §. 27. Cod. de vi Et vi armat.*

Sui etenim defensionem cum nece alterius omnes leges omniaque Jura permittunt, *Leg. 45. §. 4. D. ad Leg. Aquil. Vid. Cujac Lib. 5. Observat Cap. 15.* Dicitur ergo Jus Naturale licitum esse vim atque injuriam propulsare, adeo ut quod quisque ob tutelam corporis sui fecit, illud Jure fecisse existimetur, *Leg. 3. ff. de Just. Et Jur.* Natura enim est conservatrix sui, uti hoc in omnibus animantibus patet. Quamobrem natura animantia se defendere docuit, si invadantur, eo, quo possunt, modo, vid. §. praeced. Nec mihi obstat 1°. ille scrupulus, scilicet, quod per meam defensionem utique lædatur, aut perdatur nostri similis homo, qui cum ad colendam vitam socialem adstringimur, & quo extincto parem jacturam videtur facere genus humanum, quam si ipse peream. Neque 2°. obstat, quod majores turbæ societatem humanam invadere videantur, si vim intentantem vi repellamus, quam si per fugam malum declinemus, aut ubi id non possumus, corpus nostrum patienter invadenti præbeamus. Possit enim defensionem nostri non priori tantum modo institui, sed &, ubi iste locus non habuerit, cum læsio-

ne ejus, qui nos oppugnatum it, & ratio evincit, & sapientum juxta atque vulgi consensus adprobat. Equidem ad pacem cum sui similibus agendam homo conditus est, omnesque naturæ leges, quæ alios homines spectant, primario ad pacem constituendam & servandam tendunt. Nec minus tamen natura ad vim confugere quandoque indulget, ubi aliter per alterius injuriam salvi esse non possumus: scilicet obligatio, ad exercendas invicem leges naturæ, & officia pacis est mutua, & omnes homines æqualiter adstringit, neque ulli præ altero privilegium per naturam competit, ut ipse in altero leges naturæ violare queat, alter autem adversus hunc pacem continuare teneatur: sed utrumque stringens obligatio facit, ut munia pacis mutuo debeant exerceri. adeoque ubi alter contra leges pacis talia adversus me suscipere aggreditur, quæ ad meam perniciem spectant, imprudentissime a me postulaverit, ut ego ipsum deinceps sacrosanctum habeam, id est, ut meam salutem prodam, quo ipsius malitiæ impune grassari queat.

§. I V.

Illud non adeo liquidum est an jus naturæ non tantum admittat, sed an quemlibet cogat, id est, an defensio sui ipsius sit in obligatione: inveniuntur viri docti qui eousque illam præceptam volunt, ut ne civili lege illa posset tolli, & qui se, cum defendere possit, occidi permittit, illum damnari posse, non aliter ac si se ipsum occidisset *vid. Ziegler. ad Grot. Lib. 1. Cap. 3. §. 3. & Obrecht in Tract. de defens. cap. 1.* Imo quum natura vel per solum instinctum conservatio-
ni

ni nos nostræ studere jubeat , defensio sui ipsius non tantum licita sed utique præcepta videri posset, ita ut nec lege civili possit tolli, & is, qui se non defendit, se ipsum occidere videtur. Nam ut sciamus sit ne quid a natura præceptum nec ne, tantum consulere debemus prima naturæ & rectam rationem, an illa cum eo conveniant, nec ne, quid vero fortius est instinctu naturæ? omnia damus, facimus, ut vivamus, neque id repugnat rectæ rationi, cum vitam custodire teneamus ut depositum Dei. *vid. Joseph Lib. 3. de bell. judaic. cap. 14.* hoc præceptum a natura expresso & clare docet *puffend. de Jur. Nat. Lib. 2. cap. 4. §. 16. & seqq.* qui locus maxime est notabilis, dum clare istum instinctum probat, quod sit invincibilis, nam etsi quis miserrimus, & quali morti traditus sit, non vero mortem obire, sed diutius vivere cupit. *vid. Celeb. P. R. vitriarium in Institut. J. N. & G. Lib. 2. cap. 1. q. 8., puff. Lib. 2. cap. 5. §. 2.*

§. V.

Quod attinet ad jus Divinum illud nos docet, antiquissimum & a primis mundi initiis maxime detestandum scelus esse homicidium ex facto Caini, qui fratrem suum Abelem interfecit: illudque pœna mortis esse vindicandum Leges Divinæ dicunt. Sed indistincte omne homicidium Jure divino morte esse multandum, non mihi videtur, sed illud quod dolo malo committitur, si enim Jure vel casu fortuito sit commissum nulla vel levis pœna est infligenda illi, qui homicidium commisit. Sed videamus an inter illos, qui Jure Occidisse æstimantur, (quorum varia exem-

pla adferri possunt) numerandi sint illi, qui vitam suam cum nece alterius defendunt, quod affirmandum mihi videtur. nam ex sacris Litteris constat, eum, qui furem nocturnum Occidit, homicidii reum non esse *Exod. 22. comm. 2.* Nempe quia discerni nequit an venerit animo Occidendi an furandi tantum *vid. August. quæst. 84. in Exod.* Et sic Jus Divinum protegit homicidas involuntarios *Num. cap. 35. comm. 22. seq. Exod. 21. comm. 23.* oportet ergo tales non deliquisse, cum Justitiæ Divinæ non conveniret, hominibus sceleratis illam concedere impunitatem: iis autem hominibus cum sine dubio annumerandus sit ille, qui aggressorem injustum in vitæ defensionem Occidit, sequitur talem interfectionem, cum absque peccato patratur, & Jure Divino esse licitam: Huc quoque spectat licita interfectio in bello, in quo injustos aggressores Occidere licuisse, sacra scriptura passim testatur, cum ipso Deo duce tales cædes peractas legimus *vid. Genes. cap. 14. comm. 15. Exod. 17. comm. 1. Paralip. cap. 14. comm. 9. 10. 11. 12. & plurima alia exempla,* & cum finis defensionis sui non alius sit, quam finis belli, scilicet vitæ membrorumque conservatio, & rerum ad vitam utilium retentio aut acquisitio, sequitur ergo illam Jure Divino etiam esse licitam, & certe nisi vim vi repellere licuisset, Apostoli sequentes Christum gladios secum non gestassent, gladios autem habuerunt: (dixerunt enim Christo in ultima illa cæna, *Ecce duo gladii hic;* *vid. Lucæ cap. 22. comm. 38.* & Petrus, cum Christus caperetur, *an, inquit, percutimus gladio?* *vid. Lucæ cap. 22. comm. 49.* hinc satis liquet Apostolos in hunc usum gestasse gladios; quod si pugnasset cum Lege Dei, Christus

stus nunquam fuisset passus, fuit enim mandatorum patris sui assertor acerrimus. Nec ab hac sententia me dimovent leges a Deo datæ, scilicet Lex Noæ ejusque posteris data *Genes. cap. 9. comm. 5.* Nec illa Lex Moyli data *non Occides*, nam Lex tam hæc, quam illa intelligenda est in eo sensu, qui vitium includit V. G. ut injuriâ sanguinem effundere, infontem occidere, veluti Homicidii nomine non quamvis hominis cædem intelligimus, sed destinatam & consilio & proposito factam, non fortuitam, & innocentis, id est, qui nihil commeruit, cur vita privaretur. Nec obstant mihi illa Loca N. Test. V. G. *Matth. cap. 26. comm. 52. Reconde gladium tuum, quicumque acceperunt gladium, gladio peribunt, & Matth. cap. 5. comm. 38. Nec Apostoli Pauli ad Romanos cap. 12. com. 19.* Nam illa loca pertinent vel ad vindictam, ut objectus Locus Pauli ad Romanos, ubi in græco textu non est *defendentes*, sed *exdirivtes Ulciscentes*, vel illa pertinent ad officia privata charitatis, vel illa non proprie sed figurate sunt intelligenda, ut patet ex Christi exemplo.

§. V I.

Hæc omnia, quæ tam de Jure naturali, quam Divino dixi, confirmantur Jure civili, nam adversus periculum se defendere licet, ait *Gajus in Leg. 4. pr. ff. ad leg. Aquil. & Gordianus in Leg. 2. Cod. ad. Leg. Cornel. de sicarii, qui aggressorem vel quemcunque alium in dubio vitæ discrimine constitutus, occidit, nullam ob id factum calumniam metuere debet, & Idem Imp. in sequente Leg. 3. si quis percussorem, ad se venientem*

tem Gladio repulerit , non ut homicida tenetur , quia defensor propriæ salutis in nullo peccasse videtur. imo etiam in animalibus brutis attenditur & permiffa est ifta defenfio , quia fi aliquod animal aggrediatur aliud caufa nocendi , & illud animal fe defendat , & interficiat , dominus ejus excufatur , & non tenetur emendare , nec animal pro noxa dare vid. Leg. 1. §. 11. fi quadrup. paup. feciff. dicat. nec obftat Lex 14. Cod. de Judeis & Lex. 176. de Reg. Jur. ubi nemo fibi ipfi debet ultionem , cum tutela & defenfio magiftratus in medio fit conftituta , quam quilibet læfus implorare tenetur. Nam refpondeo , non raro neceffitas nos in eas anguftias ducit , ut fi leges velimus expectare , ante injufta morte fimus perituri , quam juftam pœnam petituri ; & ideo certis cafibus permiffum eft fine iudice fe vindicare Tot. Titul. Cod. quando licet unicuique fine jud. fe vind. inter quos etiam eft cafus fi aliquis injufte invadatur , & melius eft intacta cujusque jura fervare , quam poft vulneratam caufam remedium quærere Leg. ult. Cod. in quib. Caus. in Integr. Reftit. non eft neceff.

§. V I I.

Quod ergo hæc defenfio omni Jure eft permiffa , illud nonnulli in tantum procedere contendunt , ut quovis loco , & contra omnes adhibere liceat : Sed ante omnia diftinguendum eft , utrum qui fe defendat , in naturali ftatu , an vero in civili degat , quoniam hic longe arctioribus , quam illic , limitibus ifta defenfio fit præfcripta. *J. van Meulen in foro Confcientie , cum Soto de Juftitia , hanc fui defenfionem in omni cafu ,*
in

in omni loco, & contra omnes licitam esse existimat, & non excipit casum, quando aggressor esset Rex, Dux, aliaque persona Reipublicæ valde necessaria, invasus autem esset persona vilis, cujus vita ad bonum commune nihil vel parum refert, vel ut alii, si aggressor esset pater vel maritus, nam dicunt, jus naturale, quod immutabile est, talem exceptionem non patitur, honores & dignitates, & opes sunt bona fortunæ, & tantum accidentia, quæ rei naturam mutare non possunt, in statu enim Juris naturalis, in quo omnes existimus cum de vita agitur, cuncti sumus pares, pari modo igitur mihi me defendere licet contra omnem aggressorem, modo moderamen observem; & nihil interest dicunt, an aggressor sit Rex, pater, vel maritus, modo me directe & injuste Occidere tentaverit, jus naturæ enim, ex quo hæc defensio profluit, quodque nobis cum brutis commune est, hanc patris, mariti, vel Regis qualitatem ignorat. *Celeberrimus P. R. Vitriarius in Institut. J. N. & G. & Grotius de jure B. & P.* excipiunt personam Regis aut Principis, & dicunt si talis persona sit invasor eum sine peccato Occidi non posse ob duas rationes 1°. quia persona Regis est sancta propter majestatem, quæ eandem personam inhabitat, quæ impias nobis infert manus, eamque semper comitatur, ita ut ejus reverentiam nunquam nobis deponere liceat, & nec voce, multo minus manu, lædendus sit 2°. quia talis persona est multis utilis, nisi enim Rectores civitatum essent, feriores feris viveremus, non mordentes tantum, sed & vorantes alios alii: mihi hæc quæstio sic videtur decidenda, si de jure stricto quærat, omnino affirmandum est, Occidi posse talem invasorem, quum prin-

C

cispis

cipis & patris animum exuisse videatur, qui necem nobis immeritis parat, neglecto officio, quo contra ipse erat, civem vel filium potenter tueri, vid. *J. van Meulen in foro Conscientiæ part. 2. quest. 2. & Celeb. Vitriarium in Institut. Jur. N. & G. Lib. 2. Cap. 1. q. 10. & H. Grot. de Jur. B. & P. Lib. 2. cap. 1. §. 9. & notas ad puffend. Lib. 2. cap. 5. §. 5.*

§. VIII.

Ast vero quod licet in naturali statu viventibus, qui suam salutem propriis viribus, proprioque ex Judicio expediunt, id haudquaquam indulgetur illis, qui in civitatibus degunt, cum autem restricta sit multum, ut *Grot. Lib. 1. de Jure B. & P. cap. 2. §. 3.* monet, facultas hæc nos metipsos defendendi. Videamus porro, quænam hodie nobis civitatis alicujus membris observanda præscribantur, ut legitimæ defensionis regulis uli censeamus. ut defensio sit legitima, requiritur ut quis se defendendo moderamen inculpatæ Tutelæ observaverit *Leg. 1. Cod. unde vi*, quod ut quis observasse & non excessisse dicatur, tria veniunt consideranda, *Causa, modus, tempus.*

§. I X.

Causa igitur justæ defensionis, est illata vis injusta, veluti cum quis ab alio invasus fuerit; justa enim defensio esse non potest, nisi injusta offensio præcesserit, quæ ubi non adlit, magis vindictæ, quam defensionis causa fit propulsatio *vid Obrecht in Tract. de necess. defens. cap. 11.* Necessarium igitur est ut quis ab altero

tero sit invasus, nam is qui alterum prior est aggressus etsi nullum animum Occidendi habuerit, nunquam potest impune Occidere, licet per iracundi adversarii vehementem defensionem in periculum vitae deductus, Occidat, Justam autem defensionem seu propulsationem efficit injusta alterius offensio, injustam autem offensionem dico, quæ mihi infertur ab eo, qui me offendendi nec jus nec facultatem habet, quamobrem nec patri filius, nec Domino servus, præceptor discipulus jure non resistit, ut Magistratui vim publico nomine inferenti resistere nefas est, & ita excusantur & excluduntur apparitores, qui jussu Magistratus aliquem aggrediuntur *Leg. 199. de Reg. Jur.* ergo ut observetur moderamen, requiritur ne resistamus vi Justæ, quam Rectores civitatis eorumque administri inferunt, justam ergo vim ne declinemus, jubet, injustam a privato illatam averruncare permittit, etiam cum nece alterius: sed hoc non ita est intelligendum, quasi omnem vim injustam & injuriam a privato illatam quocunque modo propulsare liceat, sed tum demum, quando locus & tempus non ferunt auxilium a magistratu constituto ad eam repellendam injuriam implorari. non enim singulis est concedendum, quod per magistratum publice fieri possit, ne Occasio sit majoris tumultus faciendi *Leg. 176. de Reg. Jur.* nam si unicuique civi ob quamvis injuriam se ipsum vindicare liceret, majores sævirent in minores, & sic civitas tranquilla manere non posset, nihil enim tam contrarium est Juri & Legibus, quam composita & constituta Republica quidquam agi per vim, vid. *Cicer. de Legib Lib. 3. & Aull. Gell. Lib. 4. N. A. Cap. 14.* quamobrem in *Lege unica Codicis ne quis in sua causa jud.*

generali lege ab Impp. est constitutum. *Neminem sibi esse Judicem vel jus sibi dicere debere: in re enim propria iniquum admodum esse alicui licentiam tribuere sententiae*, ergo primum requisitum moderaminis est justa causa, quod si prior ipse verbalem injuriam inferens, mox ab injuriam passo vitae periculum patiatur, tumque Occidat, dum aliter ei parcere non potuit, etiam tunc cædis quidem intuitu inculpatam tutelam exercuisse videtur, sed quia prior ipse verbali injuria irritavit adversarium, extraordinaria pæna, tamquam talis, qui saltem per culpam cædi causam præbuit, exilio aliove simili modo coercendus videtur: quid enim refert an per lasciviam, an per verbalem injuriam causam morti dederit? eum vero, qui per lasciviam causam mortis præbuit, in quinquennium jure relegatum fuisse *Ulpianus* testatur *Leg. 4. §. 1. ff. de scar. vid. sante decision. frisii Lib. 5. Tit. 9. defn. 7.*

§. X.

Modus inculpatæ tutelæ consistit in eo, ut quis in ea necessitate sit constitutus, ut se contra vim sibi illatam defendere teneatur, utpote si quis stricto gladio aliquem invadat, ut dicitur *in Constit. criminal. Carol. V. art. 140.* nam omnis defensio ad moderamen inculpatæ tutelæ non est sufficiens, ast ea tantum, si aliter vitæ periculum evitari non potuit, quam interficiendo aggressorem *Leg. 3. C. ad Leg. Cornel. de scar.* moderata etenim defensio non intelligitur, quando datur aliud remedium, quo quis se tueri & alium conservare potest *Leg. 45. §. 4. ff. ad Leg. Aquil.* nam alioquin non defensio sed læsio ad vindictam facta intelligitur,

gitur, imo diferte Leges hoc requirunt, *vid. §. 2. Instit. de Leg. aquil. Leg. 2. Cod. ad Leg. Cornel. de Sicar.* ubi permittitur internecio, *si quis constitutus fit in dubio vitæ*, atque id iustissime postulatur, omnes ergo elabendi ut quærat invasus, antequam extrema experiatur, & illud est observandum, omnia prius, quam armis aggressum experiri debere, quoniam omnis pugna habet aliquid aleæ ancipitis, inde ubi ab altero injuria intentatur, prius tutiora tentare remedia tenetur, quam in pugnam descendere; sic si invasuro possim viam intercludere, ne accedere ad me queat, male cum eo citra necessitatem manum confero; sic quem parietes & janua possunt defendere, non jure pectus suum hosti objicit. Sed si V. G. dum ad negotia mea obeunda in publicum prodeo, invasorem repulero, haud quidquam inde culpabilis reddor, quod, si domi mansissem, in periculum non incidissem.

§. X I.

Tertio superest ut in defensione observetur *Tempus* scilicet ut fiat in continenti defensio, illico, seu in ipsa aggressione veluti in puncto, non ex intervallo, tum enim non defensio contra vim injustam, sed ultio potius erit, quæ omni jure prohibita *Leg. 45. §. 4. ff. ad Leg. Aquil. Leg. 3. §. 9. ff. de vi & vi armat*, quippe vox *defendendi* supponit invasionem & vim presentem, quæ actu infertur, cum adversarius in me impetum facit, adeoque repellere a me possum, quippe cessante conflictu vel aggressione aggressorem si insequar, vindicta potius erit, quæ magistratui competit, quem adeundi cuique privato, ob vim sibi illatam, copia est. Quamobrem si quis me armis in loco publico ag-

grediatur, ego vero e manibus inuasoris elapsus domum me receperim, non licet mihi melioribus armis instructo ad pugnam redire, uti nec, si contigerit inuasum in terram prolapsum & consternatum per aliquod temporis spatium jacuisse, denique relictis viribus, in percussorem fecisse impetum eumque occidisse, moderamen inculpatæ Tutelæ observalle non puto, quippe non in continenti, id est, in flagranti delicto, sed ex intervallo adversarium petens, sese non defendere sed vindicare videtur. Fateor quidem si insultator arma arripiat, & quidem ita, ut appareat eum id facere animo occidendi, occupari posse facinus, nam melius est prævenire quam præveniri *Leg. 1. Cod. quand. Lic. unicuiq. sine jud. se vind.* sed multi falluntur & errant qui metum qualemcunque ad jus occupandæ interfectionis admittunt, nam metus non vani hominis, sed qui merito & in constantissimum hominem cadat, sufficit, vid. *leg. 5. & 6. ff. quod met. causa.* Non enim est argumentum sufficiens, aliquem mihi nociturum etiam, quia aliis nocuit, quippe causæ graves ipsum adversus alios incitare possunt, quæ in me non deprehenduntur. Sed si periculum evadi aliter non possit, conjuratos insidiatores vel venenum struentes occidi posse statuo, quia ex signis externis animus & propositum occidendi omnino apparet, propter quæ facinus occupari potest vid. *Grot. Lib. 2. cap. 1. §. 5. num. 2.* sed quod addit *Grot. de falsa accusatione, falso testimonio, iniquo judicio, puto cum Celeb. Vitriario* aliis remediis hæc corrigi posse, & sic periculum evitari, & ideo casus, a *Grotio* propositi, sunt separandi, nam alii tantum contingere possunt in statu civili, ut falsa accusatio, falsum testimoni-

um

um, cæteri casus in utroque statu; vid: latius de hac re
Grot. d. L. & Celeb. P. R. Vitriarium in Instit. I. N.
& G. Lib. 2. cap. 1. q. 13. & puff. de I. N. Lib. 2.
cap. 5. §. 6.

§. X I I.

Postquam in præcedentibus §§. jam probatum est, defensionem omni jure esse licitam, & quomodo instituenda, & quæ observanda, jam pergam ad examinandas varias & difficillimas quæstiones ad hanc materiam pertinentes, quas tam clare & distincte, quam possim, proponam, & primo quæro, si aliquis intentans mortem me persequatur, ac in angusta via, qua fugiendum, quis occurrat, qui admonitus, cedere nolit, an mihi talem innocentem, sed fugam prohibentem, occidere liceat? hoc affirmandum puto, si alio modo vitam conservare non possim; nam si primis naturæ & rectæ rationis dictamine conveniat adhibere omnia remedia me conservandi & defendendi, sequitur, me non tantum in vasorem ipsum, sed etiam talem, qui me fugientem prohibet, Occidere posse, nam omnis ratio expediendæ salutis honesta est, & quia fugam impedit, sola hac ratione Occiditur, quia aliter salvus esse non possum, & ideo recte *Impp. in Leg. 2. Cod. ad Leg. Cornel. de Sicar.* dicunt, is, qui aggressorem *vel quemcunque alium*, in dubio vitæ constitutus, occidit, nullam ob id factum calumniam metuere debet, ubi per *quemcunque alium* non aggressorem, sed aliam & distinctam personam intelligit. *vid. Puffend. de Jure Nat. Lib. 2. cap. 6. §. 4.* Et eodem modo respondeo ad illam quæstionem, v. g. si quis peccato

cato carens me invadat, puta quod bona fide militet, aut alium me putet, quam sim, aut quod infania, aut infomniis agitetur, non eo tollitur jus se tuendi, cum sufficiat, quod ego non teneor id, quod ille intentat, pati, non magis, quam si bestia aliena intenteret *Leg. 18. §. 3. ff. de injur.* Quid vero si quis invasus, cum vellet invasorem, alium forte adstantem aut præterientem, vel & intercedentem Occiderit, an gladio puniendus sit? a pæna homicidii eum excusandum esse, sed teneri Lege aquilia puto *Leg. 45. §. 4. ff. ad Leg. Aquil. vid. Grot. in flor. spars ad Leg. 14. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar.*

§. X I I I.

Ad præcedentem Quæstionem etiam pertinet hæc, an si quis ab aliquo vim imminentem sentiat, tenetur *fugere?* & hac in parte placet mihi distinguere, an quis in vitæ discrimen jam perductus, an vero nondum, ut tuto & commode fugere possit, veluti si adversarius adhuc procul absit, vel si ebrius sit, vel si forte claudicet, ut eum tam celeriter insequi non possit, quo casu si in fuga nullum est periculum, omnino eum effugere debere existimo. Et cur non aufugeremus? Christus ipse se Occultavit & ivit e templo, cum Judæi jacebant lapides in eum *vid. Johan. Evangel. cap. 8. comm. 59. & Euangel. Matth. cap. 12. com. 15.* at posteriori casu, si quis in corporis & vitæ discrimen jam plane perductus est, ut tuto amplius fugere non possit, eo casu se in continenti defendere posse, nec fugæ se committere coactum esse concedo, *Constit. criminal. Caroli V. art. 146. Gail. Lib. 2. Observat.*

110. num. 15. *Respons. Jurisconsf. Holland. part. 3. Conf.*
 11. num. 4. *in fine.* non enim credendum est tergum semper invasori obvertendum, aut cessum eundum esse, cum illud vulneribus pateat, & heic a lapsu periculum immineat, & quia periculis magis patemus averfi, ergo ubi non apta fugiendi datur occasio, qua quis tuto se posset recipere, moderamen inculpatæ tutelæ non transgreditur, qui pectus potius invasori opponit, quam per fugam opportunum se ictibus præbet *vid. Puff. de Jur. Nat. Lib. 2. cap. 5. §. 13. & Confer. singularem dissertationem de Fuga Cocceji, quæ existat Tom. 2. Exercit. Curios. pag. 784. & Celeb. P. R. Vitriarium in Instit. J. N. & G. Lib. 2. cap. 1. q. 21.* Et satis ridiculum est *Vasquum Jurisconsultum in Controvers. illust. Lib. 1. cap. 18. num. 14.* distinguere inter nobilem, & plebejum, hunc quidem fugere teneri, illum non. Et maxime errant, qui putant si pervenimus ad murum, seu fluvium, eum transcendendum, vel transfiliendum esse, nam hæc nec cum sana ratione conveniunt, nec fundamentum in nostro Jure habent *vid. Feltman Respons. 7. ad rem milit. num. 89. & 99. Respons. Jurisc. Holl. part. 6. Consult. 33.* Sed an ulterius quis obligatus sit fugere & an commode ulterius fugere potuisset hoc Judicis examini trado: nihil enim ad rem facit, quod aliqui dicunt, turpem probrosam, & ignominiosam fugam honesto & nobili viro esse, nam est tantum falsa quædam ignominix opinio, quam nemo, qui virtutem & sapientiam sectatur, approbare potest: Quid enim si invasus discrimen vitæ declinare potuit, occidere autem maluit, vel terminos justæ defensionis excessit, an in ordinariam pœnam Legis Cornelix de Sicariis incidit? minime,

D

fed

sed extra ordinem condemnatur, ut est communis DD. sententia, *argument. Leg. 14. §. 6. ff. de bonis Libert. Leg. 38. §. 8. ff. Leg. 4. Cod. ad Legem Juliam de adult. vid. Gomez. Variar. Resolut. Juris Tom 3. cap. 3. menoch. 2. arbit. Jud. cas. 278. Berlich. conclus. pract. crim. part. 4. conclus. 12. & seqq. ad 19.*

X I V.

Suboriuntur hic jam duæ aliæ quæstiones. Prima est V. G. quis gladio armatus ab aggressore stricto gladio offendatur, ita ut vitam suam defendere necesse habeat, *an is primum aggressoris ictum ad moderamen inculpatae tutelæ servandum expectare teneatur?* Et Altera est *an requiratur paritas armorum,* Ut si gladio vis inferatur, gladio etiam sit repellenda, non alio armorum genere? Tam ad primam quam alteram negative respondeo, nam quod ad primam attinet, quilibet vim jam jam imminentem repellere & Jure propulsare potest, *nam in Leg. 3. Cod. ad Leg. Cornel. de Sicar. dicitur si quis percussorem ad se venientem gladio repulerit, non ut homicida tenetur,* Et Ulpianus scripsit, eum, qui quemcunque *ferro se petentem* Occiderit, non videri injuria occidisse; atque ita aperte definitum, *Constit. criminal. Carol. v. art. 240. fine.* præterea etiam melius est in tempore occurrere, quam post vulneratam causam remedium quærere, cum non difficulter contingere possit, ut insultatus primo ictu interficiatur *Leg. 1. Cod. quand. lic. unicuique &c. Leg. ult. Cod. in quibus Caus. in Integr. Restit. necess. non sit. & Constit. criminal. Carol. V. art. 140. Vid Gail. de pace pub. Lib. 1. cap. 16. num. 21. Respons. Jurisc.*

Jurisc. Holl. part. 3. conf. 1. num. 3. & Gomez. var. Resolut. jur. Tom. 3. cap. 3. num. 22. & huc pertinet dictum Terentii Eunuch. in act. 4. scen. 7. sed tu quod cavere possis, stultum admittere est.

Quod ad alteram quæstionem attinet V. G. quidam levi quodam telo iniructus me aggreditur, qui tanto corporis robore est præditus, ut ejus impetum & vim repellere non possum, mihi licitum erit etiam duriori & graviori instrumento ipsum occidere, confer *Donell. ad Leg. 1. Cod. unde vi & Cujacium ad Lgem. 3. ff. de Just. & Jur.*, & denique si quis rixantium, atque pugnantium uni arma ademerit, alteri reliquerit, is, cui arma subducta sunt, non modo quacunque ratione sese adversus armatum tueri potest, sed arma sibi adempta repetere etiam cum nece adimentis, si aliter ei parcere non potuerit, dum ab armato ulterius instante inermi mortis discrimen imminebat, si non armis receptis sese tueretur, sic ut & hoc ad *inculpatae tutelæ Moderamen* referendum est.

§. X V.

Quid dicendum si quis non vitam eripere, *sed membro mutilare aliquo intendit?* an talem occidere permissum est? & puto cum Grotio & aliis, si periculum vitæ aliter vitari nequeat, occidi eum recte posse tam de jure naturali quam civili, nam 1° natura nobis æque membrorum atque vitæ defensionem commendavit & præcepit 2° dantur membra quorum damnum est vitæ æquiparabile 3° sciri non potest an non jactura talis membri post se trahat periculum mortis, nam vulnera non infliguntur ad mensuram, neque sciri potest an

lethalia sint futura nec ne , & accedit quod qui tale quid mihi intentat , hostis est , qui quantum in se licentiam dedit mihi adversus ipsum in infinitum 4°. aggressori non ita liberum erit vulnera an mortem infligere *vid. Grot. de Jur. B. & P. Lib. 2. cap. 1. §. 6. puff. de Jur. Nat. lib. 2. cap. 5. §. 10. & celeb. P. R. Vitriarium in instit. J. N. & G. lib. 2. cap. 1. q. 14. Covarruv. pag. 561. num. 2.* Quæ pæna ex Legge XII. Tabb. ob membrum ruptum fuerit , & qua occasione illa in desuetudinem abierit *vid. apud A. Gell. Noct. Attic. lib. 20. cap. 1. & Collat. LL. Mosaic. & Rom. Tit. 2. §. 5. & 7. & §. 7. Inst. de Injur. & Celeb. Sculting. ad Paul. lib. 5. Sentent. Tit. 4. §. 7.*

§. XVI.

Est quoque celebris quæstio , si cui periculum imminet *accipiendæ alapæ* aut *gravissimæ similis injuriæ* , quæ nempe a pari infligitur extra rixam , an huic quoque jus est arcendi id cum nece inimici ? Et puto in hac quæstione cum Puffendorffio distinctius esse procedendum , scilicet inter statum naturalem & civilem : in statu naturali vera mihi videtur sententia *Grotii* affirmativa *Lib. 2. de jure B. & P. cap. 1. §. 10.* nam jus naturale mihi non tantum commendat conservationem mei ipsius , sed etiam omnia quæ ad tranquillitatem & conservationem mei status faciunt *vid. §. 2. præced.* & quamquam inæqualia sunt mors & alapa , tamen qui injuria me afficere vult , is mihi eo ipso dat jus , hoc est , facultatem quandam moralem adversus se in infinitum , quatenus aliter illud malum a me arcere nequeo : nam ipse charitatem erga me non servat ,
&

& æqualitas præcipue locum habet in permutationibus rerum & distributione bonorum communium vid. *singularem dissertationem de Alapa Strykii* & confer *Puffend. Lib. 2. de Jur. Nat. cap. 5. §. 12.* & *Grot. de jure B. & P. lib. 2. cap. 1. §. 10.* Ast illud nullo modo ferendum, quod nonnulli asserunt, non solum cædem recte admitti posse ad vitandam alapam, sed etiam accepta alapa, si, qui eam impegit, fugiat, eum posse occidi ad recuperandum honorem Sed an in civitatibus cædes repellendæ alapæ permitti recte possit, valde dubito, gravissima quidem habetur contumelia alapæ cædi, sed cum ne qua alicujus honor, illata ejusmodi contumelia, per se tollatur, & qui in ista inest contemptus, facile a magistratu aboleri ac pensari possit, gravi mulcta lædenti imposita, eodemque adacto, ut læso publice honoris signa exhibeat, unde videtur hoc denegandum iis, qui in civitatibus vivunt. Si tamen statim, uti fieri solet, ab alapa inflicta confestim ferrum stringatur ab utroque, & in ea pugna is, abs quo injuria cepit, graviter vulneretur vel occidatur, non sine ratione mitiorem alteri pœnam imponi convenit vid. *Puffend. D. L. & Ziegler. & Boecler. ad D. L. Grotii*, quid porro Legibus Romanis & nostris hac de re cautum sit omnibus liquet ex illis, qui ad legem Cornel. de Sicariis & ad Titulum pandect & insitit de injuriis scripserunt. Quod dixi de jure Naturali & civili respectu Alapæ, hoc de Lege Evangelica affirmare non possum, nam Christus multis in Locis N. T. jubet alapam potius accipi, quam adversario noceatur, quanto magis eum vetat occidi alapæ effugiendæ causâ.

§. XVII.

Utrum *pro defensione pudicitiae* liceat occidere eum, qui eam violare intentat, non plane constat. Defensionem vitae apud omnes populos æquiparatur pudicitia, dicit, Puffendorfius, & etiam eam cum cæde violatoris recte defendi posse idem putat. Pro pudicitia, quin idem liceat, scilicet *quod licebat pro mutilatione membri*, controversiam vix habet dicit H. Grotius. Sed *vander Meulen in foro conscientiae* sic respondet ad hanc questionem, licet in foro externo affirmativa sententia legibus & rationibus innixa videatur, attamen in conscientiae iudicio opinionem negantium veriore existimo. Sed & quod pro vita, id & pro pudicitia licere juri naturali & civili iudico, quippe cum nulla major contumelia honestæ feminæ inferri queat, quam si quis invitæ eripere aggrediatur, cujus integritate ejus sexus decus maxime æstimatur, & omnes prudentes sic judicant quod pudicitia & vita pari passu ambulant, quo pertinet *puffend. Lib. 2. cap. 5. §. 11.* ubi ea clarè confirmat & dissentientibus respondet. *Seneca de benef. 1. cap. 11.* dicit, *proxima ab his sunt, sine quibus possumus quidem vivere, sed ut mors potior sit, tanquam libertas, pudicitia, & mens bona.* *Paulus Lib. 5. Sent. Tit. 23. §. 8. edition. Schultingii* sic sese exprimit: qui latronem cædem sibi inferentem, vel alium quemlibet stuprum inferentem occiderit, puniri non placuit: alius enim vitam, alius pudorem publico facinore (*vel ut ingeniosissime Celeb. Schultingius legendum vult licito facinore*), defendit. Et apud Romanos Hadrianus Imp. rescripit, qui stuprum sibi vel suis per vim inferen-

rentem occidit, dimittendum *Leg. 1. §. 4. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar.* utpote cujus metus viris bonis major, quam mortis esse debet *Leg. 8. §. 2. ff. quod met. caus. gest. esse*: cum itaque nulla alia via pateat ad tuendam pudicitiam impune mors infertur invasori *Leg. 20. 22. 24. 32. ff. ad Leg. Jul. de adult. Nov. 117. cap. 15.* Exemplum tale dat *Mezeray tom. 1. part. 2. pag. 146.* quod sub Clitario 11. à anno 589. apud Francos contigit. Apud Ebreos, ut tradit *Seldenus Lib. 4. de Jure N. & G. cap. 3.* tantus comitabatur favor defensionem corporis & pudoris, ut non solum is qui invadebatur, per se invasorem cum cædere repellere, sed & alter innocenter oppressum cum cæde invasoris defendere posset, idque non tantum si vitam alterius aggredere, sed & si cum masculino vellet concumbere, aut alterius sponsam comprimere vid. *Seldenum de Jur. N. & G. Lib. 4. cap. 3.* sic & Judicium C. Marii magnis laudibus celebratum fuit, quod absolvisset, simulque corona donasset militem, qui sororis suæ filium Tribunum militum de stupro se sollicitantem interfecerat vid. *Valer. Max. lib. 6. cap. 1. Exemp. 12. & Puffend. lib. 2. de Jur. Nat. cap. 5. §. 11. vid. Comment. ad Titul. pand. ad leg. Juliam de Adult.*

§. X V I I I.

Vidimus in præcedent: §. ob Tutelam corporis sui licere injustum aggressorem occidere, an igitur alios V. G. parentes, liberos, conjugem, vel alium tertium, in discrimine vitæ constitutos liceat negligere? Nequa-

quaquam puto, tam de jure naturali, divino, quam civili, sed has personas non minus defendere tenemur quam nos metipfos: nam quod attinet ad parentes, illis debent vitam, honorem, & obsequium. liberi: & liberis debent parentes alimenta ad sustentationem vitæ, nam naturalis stimulus, *ut. Justin. in Leg. unic. §. 5. Cod. de Rei uxor. act.* loquitur, parentes ad liberorum educationem hortatur, & *Diod. Siculus Lib. 2. cap. 5. sic sese exprimit*; optima quippe magistra natura est cunctis animantibus, non tantum ad sui, sed & prolis suæ conservationem, ut cognita hac caritate continua, successio ad æternitatis curriculum prove-niat. de conjugē nemo dubitare potest, nam maritus & uxor una caro sunt, quid æquius, quid natura convenientius, quam ut mutua defensione se invicem tueantur. Verum *an liceat Tertio injustum aggressorem interficere in defensionem proximi*; dubitari posset, sed cum jus naturale inter homines cognationem quandam constituit *ut Florentin. leg. 3. ff. de Just. & Jur. inquit.* & homo homini naturaliter est obligatus officium præstare, Respondendum puto, alicui Tertio etiam licitum esse vitam proximi, quæ ab alio privata auctoritate adeoque injuste impetitur, tueri etiam cum interfectione invaloris: qui non repellit a socio injuriam, si potest, tam est in vitio, quam ille qui facit, & illa naturalis cognatio quam natura inter homines constituit, dicat jure esse factum id, quod fit ob corporis alieni tutelam, quamobrem *Cicero de Consolat. dicit, quid enim, an ignorare quisquam potest, quanta inter homines cognatio sit, quantaque similitudo, etenim nisi hoc verum fatemur, causæ nihil esset cur homo hominem, consilio, re, gratia juvaret, ab hostium impe-*

petu ac laesione defenderet, quod contra videmus accide-
 re, qui ab his actionibus avertat animum, non modo in
 vulgus improbetur, sed etiam inhumanitatis accusetur.
 Et egregie sese exprimit *Matthæus de Criminibus Lib.*
48. Tit. 5. cap. 2. Num. 11. 12. Natura rerum inter
omnes Homines cognationem instituit, cujus vi ad opitu-
landum oppressis accurrimus, irascimur opprimenti. Quod
si, cum quo humanitas communis est, etiam civitas nos
junxerit, jam duplici vinculo ad opem ferendam adstrin-
gimur: nefas est, ut ait Seneca nocere patriæ, ergo ci-
vi quoque, quoniam pars patriæ est, quod si nocere ne-
fas ergo opitulari fas est. denique si quis, cum crimen
prohibere posset, non prohibet, prope ipse id admisisse
videtur, utique a pœna immunis esse debet, qui probi-
buit. Et sic allegationi inculpatæ tutelæ potest locus
esse, si ad defendendum tertium opem implorantem,
sive uxorem, sive cognatum cognatamve, sive extra-
neum extraneamve occiderit aggressorem violentum,
mortis aut stupri violenti periculum inferentem, quod non
aliter, quam aggressoris cæde impediri potuit atque averti.
Vid. Gomez. Var. Resolut. Jur. Tom. 3. cap. 3. Num.
21. Berlich. Conclus. pract. part. 4. conclus. 12. Num.
44. Carpzov. pract. criminal. quæst. 32. § Damboud.
in prax. rer. criminal. cap. 80.

An lex sacra, quæ habetur *Levit. cap. xix. comm.*
 xvi. ad hanc defensionem proximi non pertineat, val-
 de dubito: Lex est non stabis adversus sanguinem pro-
 ximi tui, hujus sensum ex doctrina avita docent esse,
 proximum, id est congenerem, a periculo imminente
 ita ipsis tuendum, ut non solum e flumine, puteo,
 igne, aliove vitæ periculi genere, qua fieri posset, esset
 omni diligentia eripiendus, verum etiam ab occisuro,

E

feu

seu qui necandi animo persequeretur, liberandus. Maimonides dicit, *si quis alium persequeretur ut occideret eum quantumlibet minor, tenebantur universi Israelitæ* (quilibet pro loci & temporis opportunitate) *eripere seu liberare eum cui vis ita illata e manibus seu potestate persequentis.* Tutelæ ejusmodi moderamen erat legitimum, ut si fieri posset, incruenta præstaretur. Sin vero etiam cum aggressoris membri alicujus mutilatione seu abscissione. Quæ si nec sic præstari posset, cædes aggressoris legitima habita, nec aliter. Et tam tutela sui, quam alterius heic pariter intelligi videtur. Neque solum vim necis causâ illatam, sic aggressoris cæde, cuique propulsare licuit, sed etiam adulterii ac incestus omnimodi causâ, uti concubitus masculi. *Vid. Comment. ad illum locum Levitici, confer etiam Proverb. cap. 24. com. 11. Erue eos, qui ducuntur ad mortem, & qui trabuntur ad Interitum, Liberare necesse est.*

Ad eam tamen defensionem neminem de jure civili constringi posse communiter statuunt, argumento *Leg. 9. §. 1. vers. sed licet ff. quod met. causa. &c. juncta lege 2. lege ult. ff. de cond. ob turp. caus.* præterea quod pretium vel pecuniam quis recipit pro liberando alio, ab offensione a tertio illata *D. L. 9. quod turpiter acciperet, si ipso jure eum defendere teneretur arg. D. Leg. ult. Menochius tamen arbit. quest. lib. 2. quest. 355. Num. 4.* affirmat, nos ad alios, in discrimine vitæ constitutos, defendendos præcise teneri, & cogi, adeo ut si quis eos non defenderit, quum potuerit, sed ab aggressoribus interfici passus sit, eum licet non ordinariam, extraordinariam pœnam ad minimum putat, relegationem, carcerationem, vel pecuniariam

ariam multam incurrere. Idem affirmat *Carpzov. prax. criminal. part. 1. quest. 32. Num. 12.* quod) licet naturæ Lege, & naturali æquitate quam maxime tenemur, ut tam nostrum proximum, quam nos metipsos adversus vim illatam defendamus, quum tamen nulla legali pœna ad id constringamur, ad forum conscientiæ illud omnino remittere mihi placet.

§. X I X.

Quid si quis male de nobis loquitur, & talia dicit, quæ credita, nostram existimationem apud bonos delibarent, an is occidi potest? sunt, qui affirmant, sed male, & contra jus naturæ, nam interfectio ista non est modus aptus ad tuendam existimationem nostram, neque impedire, quo minus dicta de me credant *vid. Puff. Lib. 2. cap. 5. §. 13. & Celeb. P. R. Vitriarium in Institut. Jur. N. & G. Lib. 2. cap. 1. q. 23.* melius *Plato in Lib. 9. de Legib. pag. 934.* Si quis servum nihil injurantum, timens, ne turpe quid a se factum indicat, vel alia hujusmodi causa inductus, morti tradiderit, quasi civem necaverit, sic puniatur. Habemus notabilem casum ad hanc materiam pertinentem *apud Thuanum Hist. Lib. 14. pag. 476.* ad annum 1560. de Principe Condæo; cui Guisli per calumniam imputabant, ac si populum ad rebellionem excitasset, rumorem hunc primo Princeps sprevit, cum vero vulgo id credi videretur, petiit colloquium cui Regina mater, & omnes ejus proceres assistebant: stato die Princeps in hoc conventu solita facundia innocentiam suam testatus est, addens esse calumnias per inimicos suos sperfas, ut se odiosum aulæ & omnibus bonis

redderent : *hic debuisse subsistere* : sed vindicta cupiditatem non potuit cohibere Princeps ille, qui auctorem mendacii, quisquis ille esset, ad duellum provocabat, ad quod cum eo ineundum dignitatem suam sanguinis pro tempore se depositurum declarabat : sed adversarius tenuit silentium. vid. *Mezeray in Francisco II. Tom. 3. pag. 23.*

§. X X.

Defensio quidem vitæ membrorumque ac pudicitiae, tamquam rerum irreparabilium, magnum habet favorem : Enim vero *circa defensionem Rerum*, quæ utique restitui possunt, neque omnes ita absolute homini videntur necessariæ, *dubitari posset*, an illæ quoque per extrema sunt asserendæ : sed adhibita distinctione fundamentali inter statum naturalem & civilem, existimo defensionem adhibere adversus vim vel injurias, quibus res nostræ impediuntur, jus naturæ etiam cum cæde infaustoris & raptoris non vitare ob varias rationes 1°. nam in naturali statu habeo jus plenum me conservandi contra quoscunque, aliquando res quædam sunt altera mea vita, & sanguis, cum ab iis & mea, & meorum sustentatio dependeat : 2°. notandum, defensionis mensuram ejusque latitudinem non æstimari pretio earum rerum, quas defendimus, sed causa Justitiæ, quæ dependet ex necessitate, qua cogimur vim vi repellere, non certa præscripta ratione, sed omnique necessaria defensio exigit. Quamobrem quicunque versatur in terminis necessariæ defensionis, & proinde in re licita, eousque se tuendo potest procedere, quousque cum cogit præsens necessitas, adeo-
que.

que five corpus, five vita, five membra, five res no-
 stræ impetiantur, unam eandemque defensionem pro
 uno & altero adhibere tribuit natura, quæ nullum
 aliud habet objectum, nisi causæ Justitiam & æquita-
 tem. 3°. qui res mihi auferre conatur, me lædit, qua-
 tenus jus habeo ad conservanda & retinenda, quæ mea
 sunt, & si quædam inæqualitas inter vitam & rem vi-
 deatur esse, & favore nocentis & raptoris odio com-
 pensatur: & cum alter non plus juris habet ad res
 meas, quam ad vitam eripiendam, non minus potesta-
 tis mihi ad illas, quam hanc defendendam competit
 4°. quid in naturali statu turpius est quam auferre res
 alienas? nam bella plerumque publica præsertim ob ta-
 lem causam geruntur. Si hoc non esset juris naturalis,
 sequeretur hæc absurditas, quod si quis declaret, se
 armatum venturum unice ut prædam capiat, debere-
 mus pati nos spoliari sine resistantia, & hoc favorabi-
 le foret latronibus, & pyratis. Contrarium vero pa-
 tet ex Legibus plerorumque populorum, quæ pænam
 laquei hiſce nebulonibus dictant, quia hoc crimen
 morte dignum censent. Si pro defensione bonorum
 externorum illicitum esset interficere aggressorem in-
 justum, iniqui audaciores fierent ad decipiendos justos,
 miseraque ea in parte esset conditio Justorum, idque
 caderet in maximum detrimentum boni communis,
 quod non est admittendum ut inquit *Molina de Just.*
Et Jur. vol. 4. part. 3. disp. 16. Objectiones, quæ
 contra hanc opinionem adferuntur, parvi ponderis
 sunt, & optime refutantur, & solvuntur a *Puffend. Lib.*
2. de Jur. Nat. cap. 5. §. 16. vid. *Grot. Lib. 2. de Jur. B.*
Et P. cap. 1. §. 11. Et Celeb. P. R. Vitriarium in Inst.

Jur. N. & G. Lib. 2. cap. 1. q. 24.

Ast inter illos, qui eadem in civitate degunt, licentia naturalis defensionis est restricta, ideoque generaliter injurias, quæ ad res reparabiles tendunt, privatis per extremam vim repellere non conceditur: cum per magistratum commode & citra turbam reparatio procurari possit. Videamus igitur quid hac in re Jure Romano sit receptum. Eo jure illicitum esse furem occidere existimo, nisi, si persequar furem, is se armis defendat, sic eum occidam, nam tum ex defensione bonorum, defensor sum factus corporis *Leg. 52. §. 1. ff. ad Leg. aquil. & huc pertinet Lex xii. Tab.* quæ permittit furem nocturnum simpliciter occidere, diurnum vero non aliter, quam si se telo defendat; de qua distinctione inter furem nocturnum & diurnum singulari §. agam.

§. X X I.

Extat nobilissima Lex de fure nocturno in sacris litteris scilicet *Exod. xxii. com. 2. si in effossione deprehendatur fur de noctu, & percussus moriatur, reus cadis ne esto percussor.* Cum hac lege convenit *Lex xii. Tab.* quam refert *Gellius Lib. xi. Noct. attic. cap. 18.* Duodecim Tabulæ furem nocturnum quoquomodo, diurnum autem si se telo defenderit, interfici impune voluerunt; eam Legem *Gajus Jurisconsultus in Lege 4. §. 1. ff. ad leg. aquil.* sic refert. *Lex. xii. Tab. furem noctu deprehensum occidere permittit, ut tamen id ipsum cum clamore testificetur: interdum autem deprehensum ita permittit occidere, si is se telo defendat: ut tamen*

men æque cum clamore testificetur. *Gothofredus ad leges* §. 11. *Tab.* notat posteriora verba *in lege* 4. §. 1. *ad leg. aquil. cum clamore* esse Tribonianismus. Et ea verba *in leg. xii. Tab.* non extitisse: arguit locus *Ciceronis in orat. pro Milone cap. 3. leges xii. Tab.* nocturnum furem *quoquomodo*, diurnum autem, si se telo defenderit, interfici impune voluerunt, & sic *Seneca* & hunc secutus *D. Augustus* ajunt *quoquomodo*: vid. *Collat. ll. Mosaic. & Roman. Tit. 7. §. 3.* ubi etiam non fit mentio de limitatione, quam adscribit *Gajus in d. lege* 4. §. 1. *ut cum clamore testificetur*: nec quisquam veterum ejus meminit. Ergo illa verba non recte tribuuntur *legibus xii. Tab.* quod tamen *Gajus in D. Lege* 4. §. 1. facit. adeoque ea a Triboniano adjecta esse *cum Celeb. Schultingio in notis ad lib. 5. sentent. Pauli Titul. 23.* puto. *Idem Celeb. Vir* verba *legis 9. ff. ad leg. Cornel. de Sicar.* refert ad legem aquiliam, in qua etiam quis de levissima culpa tenetur, sic quoque *Clariss. Nood. lib. 1. prob. cap. 9. & in dissert. ad legem aquiliam cap. 4. Jacobus Cujacius lib. 14. observat. cap. 14.* putat *legem xii. Tab.* de fure diurno adhuc valere, de nocturno antiquatam esse, & id probare conatur ex verbis *Ulpiani lib. 8. ad Edictum* quæ ibi allegat. sed ex constitutionibus hodie in agris valere etiam *Leg. xii. Tab.* in fure nocturno idem *Cujacius* opinatur *ex lege 1. Cod. quando licet unicuique sine Judice &c.* Verum *Jacobus Gothofredus ad legem 2. Cod. Theodos. ad leg. Cornel. de Sicar. eam legem 1. Cod. ad privatos fures non pertinere, sed ad prædones & raptores observat.* Jure novissimo vero si quis furem nocturnum occiderit, cum parcere ei sine periculo suo
non

non potuerit, jure & lege permittente occidisse dicitur. vid. *placita Ord. Holland. allegata apud Celeb. Voet ad pand. Titul. ad legem Cornel. de Sicar.*

Supereft tandem in hoc loco quoque perfcutari difcrimen, & rationem legis, de qua ambigitur, quare furem nocturnum, non vero diurnum Occidere liceat. Quidam ad id putant fpectatum, quod noctu difcerni nequeat, is, qui venit, fur fit, an ficarius, & ideo tamquam ficarium poffe interfici. Alii difcrimen in hoc pofitum exiftimant, quod noctu, quia fur ignotus eft, res minus videantur recuperari: Alii rationem ponunt in eo, quia noctu vix fit copia teftium adhibendorum: fed ratio, quare furem nocturnum non vero diurnum occidere licebat, duplex mihi videtur, 1° quia noctu non poffumus implorare auxilium aliorum hominum, 2° & præcipue quia in fure nocturno voluntas furandi a voluntate occidendi nequit difcerni: vid. de hoc difcrimine *Hug. Grot. Lib. 2. de Jur. B. & P. cap. 1. §. 11. & puff. Lib. 2. cap. 5. §. 17. & 18.*

§. X X I I.

- Pulchrum & valde dubium eft, fi forte quis occiderit alium, quorum unus fuit aggreffor, fed nescitur, nec potest conftare, quis eorum fit, an fuperveniens, homicida præfumatur aggreffor & teneatur pœna mortis, vel interfectus & occifus præfumatur aggreffor, ut homicida excufetur? in quo dubio variæ & diverfæ fententiæ & opiniones reperiuntur: Prima eft, quod in dubio fuperveniens homicida excufetur, & non aliqua pœna teneatur, cum non fit magis præfumptio contra unum quam contra alium, & in hoc cafu, fanctius eft
no-

nocentem impunitum relinquere quam innocentem condemnare *vid. Leg. 5. ff. de panis & Leg. 42. Ejusd. Titul.* Secunda opinio est, quod si superstes erat homo bonæ opinionis & famæ, quietus & pacificus, qui delinquere non consueverat, præsumatur provocatus, & homicidium fecisse ad suam defensionem, & hic non tenetur sed absolvendus est, *Argument. Leg. 5. §. 6. ff. de Re milit.* ubi si miles recesserit a militia, & dubitetur an ex causa justa, vel non, creditur ipsi quod ex justa causa recessit, est enim homo bonæ famæ & opinionis. Tertia est opinio quod isto casu teneatur superstes, qui remansit vivus pæna mortis ordinaria, nisi probet se fecisse ad suam defensionem, 1° quia ex parte accusatoris vel judicis procedentis ex officio probet delictum homicidii, in quo semper præsumitur dolus in ipso delinquente, nisi contrarium probetur *Leg. 1. Cod. ad Leg. Cornel. de sicar.* & sic merito debet condemnari, nisi probet exceptionem defensionis. 2° quia quando quis se fundat in aliqua negativa pro fundamento suæ intentionis, vel exceptionis, necessario oportet illam probare ut *in Leg. 1. ff. de except. §^o in Lege 5. §. 9. ff. de Reb. eorum qui sub tut. vel cur. sunt. §^o Leg. 4. ff. de fideicom. liber.* sed in nostro casu accusator vel iudex ex officio probat delictum, reus vero accusatus, vel inquisitus opponit exceptionem defensionis & fundat in ea totaliter suam intentionem ad evitandam condemnationem, ergo de necessitate sequitur quod tenetur illam probare: sed ego puto hoc examini judicis esse tradendum, ut ille consideret circumstantias temporum, locorum, rerum, ac personarum, nec non utriusque personæ, tam occisi quam occisoris conditionem & vitæ rationem *Leg. 16.*

F.

S. I.

§. 1. ff. de pœn. nam minima circumstantia variat rem; & quisquis bonus præsumitur quamdiu malus non probatur *Leg. 51. ff. pro socio* vid. *Mascard. de probat. vol. 1. conclus. 72. num. 14. & Concluf. 490. de Constitutione Criminali Caroli v. vide articul. 141. apud Sim. van Leeuwen Censur. forens. Lib. 5. cap. 11.*

§. X X I I I.

Paucis denique moneamus restat cui defensionis & necessariæ Tutelæ probatio incumbat: cum autem Defensio facti sit & facta allegare non sufficiat, sed probanda sunt *Leg. 5. Cod. de injur.* certum erit illi incumbere probationem, qui periculum allēgat *Leg. 1. Cod. ad Leg. Cornel. de sicar.* potest sane hæc probatio fieri per testes licet omni exceptione majores non sint, nam ad defensionem probandam non reprobantur testes domestici, consanguinei. vid. *Gail de pace pub. Lib. 1. cap. 15. & Berlich. Tom. 2. pract. conclus. 132. num. 10. & Mascard. de probat. vol. 1. conclus. 490. & multos alios.*

Hæc sunt L. B. quæ ad interpretationem hujus materiæ tecum communicare volui, atque ideo hic subsisto, & impono.

F I N E M.

A N-

A N N E X A.

I.

Post constitutionem Divi Marci adolescentes etiam inveni accipiunt curatores.

II.

Donatio propter supervenientiam liberorum revocari nequit.

III.

Fides cuilibet etiam hosti data servanda.

IV.

Fidejussor in majorem summam acceptus quam debet reus principalis, ne in concurrentem summam quidem tenetur.

V.

Mortua in matrimonio muliere dos profectitia revertitur ad patrem, etiamsi liberi supersunt.

VI.

Princeps Romanus non est solutus omnibus legibus civilibus.

P R Æ

PRÆSTANTISSIMO ERUDITISSIMOQUE
DOMINO
HENRICO VAN STRAALEN,

Gravissimo Jctorum Ordini adscripto.

Dignum laude virum promat mea musa sereno:
Vultu ; pergratum dulce decusque Chori,
Pro meritis utinam possem tibi dicere laudes,
Laudibus ast impar nostra Thalia tuis,
Sic tua perpetuis inscribis nomina - fastis,
STRAALI, sic studiis invigilasse juvat,
Plurima quid referam ? testis tuus ipse libellus ,
Quanta sit ingenii, visque vigorque tui,
Gaudeat ergo pater , tam digna prole, paternæ
Gloria , nobilitas, spesque decusque domus.
Suscipe jam sertum , frondosam suscipe laurum
Quam tibi dat studium perpetuusque labor.
Gratulor ergo tibi juvenis Generose, precorque
Det Themis ingenio vela secunda tuo.
Vive decus juvenum , patriæ virtutis imago
Cum proavis & avis sis probitate pari.
Vive diu perquam felix , CLARISSIME DOCTOR
Et strati sociam præbeat alma venus.
Vive memor nostri, nunc prospera cuncta vovemus
Sit petimus felix vitæque morsque tibi.

*Hæc paucula in amicitie
tesseram posui.*

H. V. D. HONERT.
J. U. St.

PRÆSTANTISSIMO ERUDITISSIMOQUE
DOMINO
HENRICO VAN STRAALEN,

Gravissimo Jctorum Ordini adscripto.

Dignum laude virum promat mea musa sereno:
Vultu ; pergratum dulce decusque Chori,
Pro meritis utinam possem tibi dicere laudes,
Laudibus ast impar nostra Thalia tuis,
Sic tua perpetuis inscribis nomina - fastis,
STRAALI, sic studiis invigilasse juvat,
Plurima quid referam ? testis tuus ipse libellus,
Quanta sit ingenii, visque vigorque tui,
Gaudeat ergo pater, tam digna prole, paternæ
Gloria, nobilitas, spesque decusque domus.
Suscipe jam sertum, frondosam suscipe laurum
Quam tibi dat studium perpetuusque labor.
Gratulor ergo tibi juvenis Generose, precorque
Det Themis ingenio vela secunda tuo.
Vive decus juvenum, patriæ virtutis imago
Cum proavis & avis sis probitate pari.
Vive diu perquam felix, CLARISSIME DOCTOR
Et fratri sociam præbeat alma venus.
Vive memor nostri, nunc prospera cuncta vovemus
Sit petimus felix vitæque morsque tibi.

*Hæc paucula in amicitia
refferam posui.*

H. V. D. HONERT.
J. U. Sr.

PRÆSTANTISSIMO ERUDITISSIMOQUE
DOMINO
HENRICO VAN STRAALEN,

Gravissimo Actorum Ordini adscripto.

Dignum laude virum promat mea musa sereno:
Vultu ; pergratum dulce decusque Chori,
Pro meritis utinam possem tibi dicere laudes,
Laudibus ast impar nostra Thalia tuis,
Sic tua perpetuis inscribis nomina - fastis,
STRÅALI, sic studiis invigilasse juvat,
Plurima quid referam ? testis tuus ipse libellus ,
Quanta sit ingenii, visque vigorque tui,
Gaudeat ergo pater , tam digna prole, paternæ
Gloria , nobilitas , spesque decusque domus.
Suscipe jam fertum , frondosam suscipe laurum
Quam tibi dat studium perpetuusque labor.
Gratulor ergo tibi juvenis Generose, precorque
Det Themis ingenio vela secunda tuo.
Vive decus juvenum , patriæ virtutis imago
Cum proavis & avis sis probitate pari.
Vive diu perquam felix , CLARISSIME DOCTOR
Et strati sociam præbeat alma venus.
Vive memor nostri, nunc prospera cuncta vovemus
Sit petimus felix vitæque morsque tibi.

*Hæc paucula in amicitie
tesseram posui.*

H. V. D. HONERT.

J. U. St.

PRÆSTANTISSIMO ERUDITISSIMOQUE

DOMINO

HENRICO VAN STRAALLEN,

Gravissimo Jctorum Ordini adscripto.

Dignum laude virum promat mea musa sereno:
Vultu ; pergratum dulce decusque Chori,
Pro meritis utinam possem tibi dicere laudes,
Laudibus ast impar nostra Thalia tuis,
Sic tua perpetuis inscribis nomina - fastis,
STRAALI, sic studiis invigilasse juvat,
Plurima quid referam ? testis tuus ipse libellus ,
Quanta sit ingenii, visque vigorque tui,
Gaudeat ergo pater , tam digna prole, paternæ
Gloria , nobilitas , spesque decusque domus.
Suscipe jam fertum , frondosam suscipe laurum
Quam tibi dat studium perpetuusque labor.
Gratulor ergo tibi juvenis Generose, precorque
Det Themis ingenio vela secunda tuo.
Vive decus juvenum , patriæ virtutis imago
Cum proavis & avis sis probitate pari.
Vive diu perquam felix , CLARISSIME DOCTOR
Et strati sociam præbeat alma venus.
Vive memor nostri, nunc prospera cuncta vovemus
Sit petimus felix vitæque morsque tibi.

*Hæc paucula in amicitie
tesseram posui.*

H. V. D. HONERT.

J. U. St.

PRÆSTANTISSIMO ERUDITISSIMOQUE
DOMINO
HENRICO VAN STRAALLEN,

Gravissimo Jctorum Ordini adscripto.

Dignum laude virum promat mea musa sereno:
Vultu ; pergratum dulce decusque Chori,
Pro meritis utinam possem tibi dicere laudes,
Laudibus ast impar nostra Thalia tuis,
Sic tua perpetuis inscribis nomina - fastis,
STRÅALI, sic studiis invigilasse juvat,
Plurima quid referam ? testis tuus ipse libellus ,
Quanta sit ingenii, visque vigorque tui,
Gaudeat ergo pater , tam digna prole, paternæ
Gloria , nobilitas , spesque decusque domus.
Suscipe jam fertum , frondosam suscipe laurum
Quam tibi dat studium perpetuusque labor.
Gratulor ergo tibi juvenis Generose, precorque
Det Themis ingenio vela secunda tuo.
Vive decus juvenum , patriæ virtutis imago
Cum proavis & avis sis probitate pari.
Vive diu perquam felix , CLARISSIME DOCTOR
Et strati sociam præbeat alma venus.
Vive memor nostri, nunc prospera cuncta vovemus
Sit petimus felix vitæque morsque tibi.

*Hæc paucula in amicitie
tesseram posui.*

H. V. D. HONERT.

J. U. St.

PRÆSTANTISSIMO ERUDITISSIMOQUE
DOMINO
HENRICO VAN STRAALEN,

Gravissimo Actorum Ordini adscripto.

Dignum laude virum promat mea musa sereno:
Vultu ; pergratum dulce decusque Chori,
Pro meritis utinam possem tibi dicere laudes,
Laudibus ast impar nostra Thalia tuis,
Sic tua perpetuis inscribis nomina - fastis,
STRAALI, sic studiis invigilasse juvat,
Plurima quid referam ? testis tuus ipse libellus ,
Quanta sit ingenii, visque vigorque tui,
Gaudeat ergo pater , tam digna prole, paternæ
Gloria , nobilitas , spesque decusque domus.
Suscipe jam fertum , frondosam suscipe laurum
Quam tibi dat studium perpetuusque labor.
Gratulor ergo tibi juvenis Generose, precorque
Det Themis ingenio vela secunda tuo.
Vive decus juvenum , patriæ virtutis imago
Cum proavis & avis sis probitate pari.
Vive diu perquam felix , CLARISSIME DOCTOR
Et strati sociam præbeat alma venus.
Vive memor nostri , nunc prospera cuncta vovemus
Sit petimus felix vitæque morsque tibi.

*Hæc paucula in amicitie
tesseram posui.*

H. V. D. HONERT.
J. U. St.

PRÆSTANTISSIMO ERUDITISSIMOQUE
DOMINO
HENRICO VAN STRAALEN,

Gravissimo Jctorum Ordini adscripto.

Dignum laude virum promat mea musa sereno:
Vultu ; pergratum dulce decusque Chori,
Pro meritis utinam possem tibi dicere laudes,
Laudibus ast impar nostra Thalia tuis,
Sic tua perpetuis inscribis nomina - fastis,
STRAALI, sic studiis invigilasse juvat,
Plurima quid referam ? testis tuus ipse libellus ,
Quanta sit ingenii, visque vigorque tui,
Gaudeat ergo pater , tam digna prole, paternæ
Gloria , nobilitas, spesque decusque domus.
Suscipe jam fertum , frondosam suscipe laurum
Quam tibi dat studium perpetuusque labor.
Gratulor ergo tibi juvenis Generose, precorque
Det Themis ingenio vela secunda tuo.
Vive decus juvenum, patriæ virtutis imago
Cum proavis & avis sis probitate pari.
Vive diu perquam felix , CLARISSIME DOCTOR
Et strati sociam præbeat alma venus.
Vive memor nostri, nunc prospera cuncta vovemus
Sit petimus felix vitaque morsque tibi.

*Hæc paucula in amicitie
tesseram posui.*

H. V. D. HONERT.

J. U. St.

PRÆSTANTISSIMO ERUDITISSIMOQUE
DOMINO
HENRICO VAN STRAALEN,

Gravissimo Actorum Ordini adscripto.

Dignum laude virum promat mea musa sereno:
Vultu ; pergratum dulce decusque Chori,
Pro meritis utinam possem tibi dicere laudes,
Laudibus aut impar nostra Thalia tuis,
Sic tua perpetuis inscribis nomina - fastis,
STRALI, sic studiis invigilasse juvat,
Plurima quid referam ? testis tuus ipse libellus ,
Quanta sit ingenii, visque vigorque tui,
Gaudeat ergo pater , tam digna prole, paternæ
Gloria , nobilitas , spesque decusque domus.
Suscipe jam fertum , frondosam suscipe laurum
Quam tibi dat studium perpetuusque labor.
Gratulor ergo tibi juvenis Generose, precorque
Det Themis ingenio vela secunda tuo.
Vive decus juvenum , patriæ virtutis imago
Cum proavis & avis sis probitate pari.
Vive diu perquam felix , CLARISSIME DOCTOR
Et strati sociam præbeat alma venus.
Vive memor nostri, nunc prospera cuncta vovemus
Sit petimus felix vitaque morsque tibi.

*Hæc paucula in amicitie
tesseram posui.*

H. V. D. HONERT.

J. U. St.